vanhempi osastoesiupseeri Olli Rusanen
erityisasiantuntija Petri Saarukka
Puolustusministeriö
12.2.2025

Eduskunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto 13.2.2025 klo 13.00

VNS 9/2024 vp Valtioneuvoston puolustusselonteko

Puolustusselonteon (VNS 9/2024 vp) mukaisesti, asevelvollisuus ja korkea maanpuolustustahto ovat jatkossakin Suomen puolustuksen perustekijöitä. Asevelvollisuusjärjestelmä tuottaa laaja-alaisen, osaavan ja toimintakykyisen reservin, jolla mahdollistetaan koko maan puolustaminen myös liittokunnan jäsenenä. Asevelvollisuudella ja vapaaehtoisella maanpuolustuskoulutuksella on suuri merkitys Puolustusvoimien palkatun henkilöstön rekrytoinnissa.

Vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta on keskeinen voimavara, ja sillä on maanpuolustustahtoa kohottava vaikutus. Tässä on jatkossa huomioitava myös liittokunnan jäsenyyden vaikutukset, ja samalla on lisättävä sekä asevelvollisten että ei-asevelvollisten osallistumismahdollisuuksia.

Taloudellinen näkökulma

Puolustusministeriö toimii valtionapuviranomaisena ja jakaa vuosittain valtionavustusta momentilta 27.10.50 (**Maanpuolustus- ja veteraanijärjestöjen toiminnan tukeminen**) seuraaviin käyttötarkoituksiin:

1) maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen

2) Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle (MPK) myönnettävään valtionavustukseen sille laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (556/2007) säädettyjen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta aiheutuviin toimintamenoihin ja varautumistoiminnan kuluihin

3) kaatuneiden muiston vaalimistyöstä aiheutuviin menoihin

4) sotilaallisen kriisinhallinnan veteraanien kuntoutukseen ja tukitoimiin

5) veteraaniperinteen vaalimisen tukemiseen.

Valtionavustuksia myönnettäessä käyttötarkoituksen mukaisen toiminnan rahoittamiseksi sekä valtionavustuksen käytön valvomiseksi puolustusministeriö noudattaa valtionavustuslakia (688/2001).

Vuosi 2025

Valtion vuoden 2025 talousarviossa on momentille 27.10.50 kohdennettu määrärahaa yhteensä 10 675 000 euroa käytettäväksi maanpuolustus- ja veteraanijärjestöjen toiminnan tukemiseen. Vuonna 2024 valtioneuvoston asetusta puolustusministeriöstä (375/2003) muutettiin muun muassa lisäämällä veteraaniperinnetyön edistäminen

ministeriön uudeksi tehtäväksi (242/2024). Veteraaniperinteen vaalimisen tukemiseen on vuoden 2025 talousarvion määrärahasta kohdennettu reilut 900 000 euroa.

Kansalaisten suuri kiinnostus vapaaehtoista maanpuolustusta kohtaan yhdessä yleisen kustannustason noustessa lisää paineita resurssitarpeisiin edes toiminnan nykytason ylläpitämiseksi. Vapaaehtoisella maanpuolustuskoulutuksella ja vapaaehtoistoimijoilla on suuri merkitys yhteiskunnalle kokonaisturvallisuuden näkökulmasta. Puolustusministeriö ohjaa ja Puolustusvoimat tukee erityisesti Maanpuolustuskoulutusyhdistystä sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen järjestämisessä.

Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK)

Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle myönnetään valtionavustusta käytettäväksi vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 556/2007 (7 §:n 1 momentti) mukaisesti sotilaallisia valmiuksia palvelevaan koulutukseen, kansainväliseen koulutustoimintaan sekä tutustumistoiminnan järjestämiseen. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toimintaan kuuluu myös vapaaehtoisen maanpuolustuksen tiedotus ja valistus, naisten vapaaehtoisen maanpuolustuksen osallistumismahdollisuuksien ja sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen sekä tutustumistoiminnan kehittäminen, jäsenjärjestöjen maanpuolustuskoulutuksen tuki ja ohjaus sekä myös nuorten maanpuolustuksen tutustumismahdollisuuksien kehittäminen. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kulut mahdolliseen varautumistoimintaan osallistumisesta voidaan korvata puolustusministeriön erillisellä valtionavustuspäätöksellä.

Hallitusohjelman mukaisesti vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä parannetaan ja selvitetään siihen liittyen vapaaehtoisten alueellisten ja paikallisten joukkojen sekä muiden kokonaisturvallisuuden toimijoiden roolia ja asemaa. Puolustusselonteossa käsitellään myös Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kehittyvä asema, tehtävät, tavoitteet ja resurssit.

Hallitusohjelman kirjaukset toimivat perustana MPK:n vuoden 2025 vaikuttavuus- ja tulostavoitteille. Puolustusministeriön ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tulostavoiteasiakirja täydentää valtionavustuspäätöstä valtionavustuslain (688/2001) 36 §:n ja 15 §:n tuloksellisuutta koskevin tiedoin. Toiminnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden perustana ovat vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) 7 §:n 1 momentissa säädetyt julkiset hallintotehtävät.

MPK:n julkisten hallintotehtävien edellyttämää toimintaa ja taloudenpitoa ohjataan vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007), valtionavustuslain (688/2001) ja valtionavustuspäätöksen mukaisesti.

Puolustusministeriö on vuoden 2025 talousarviosta kohdentanut MPK:lle valtionavustuksena yhteensä 8,367 miljoonaa euroa. Kansalaisten suuri kiinnostus MPK:n järjestämään koulutustoimintaan, yleinen kustannustason nousu ja toiminnan resurssitarpeet (muun muassa henkilöstön, harjoitusalueiden ja tilojen tarve kasvanut) aiheuttavat toiminnan määrällisen ja laadullisen nykytason ylläpitämiseksi haasteita.

Taloudellinen haaste ja toiminnan rahoitustarve on todellinen ja puolustusministeriön tiedossa. Toimenpiteisiin on ryhdytty tarkastelemalla toiminnan ja tavoitteiden vaatimia resursseja nykyrahoituksen puitteissa. Puolustusministeriö on pyytänyt MPK:tä kartoittamaan ja suunnittelemaan toiminnan meno- ja kustannustarpeitaan. Tämän lisäksi PLM:n johdolla on päivitetty vuoden 2025 MPK:n asetus maksullisista suoritteista, missä koulutusten osallistumismaksujen hinnasto saataisiin paremmin vastaamaan kustannusten nykytasoa. Maksuasetusta tarkastellaan vuosittain.

Maanpuolustuksen Tuki ry

Maanpuolustuksen Tuki ry jakaa saamansa valtionavustuksen edelleen vapaaehtoista maanpuolustustyötä tukevaan työhön **Suomen Reserviupseeriliitto ry:lle, Reserviläisliitto ry:lle, Maanpuolustuskiltojen Liitto ry:lle ja Naisten Valmiusliitto ry:lle**. Valtionavustuksella on MPT ry:n jäsenjärjestöjen toiminnan kautta merkittävä yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Järjestöt kykenevät järjestämään kokonaisturvallisuutta tukevaa ja parantavaa toimintaa monipuolisesti ja valtakunnallisesti. Aktiivisella toiminnalla parannetaan ja ylläpidetään reserviläisten ja muiden kansalaisten fyysistä kuntoa ja osaamista sekä maanpuolustukseen ja turvallisuuteen liittyviä tietoja sekä taitoja.

Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys ry

Suomen ja Venäjän federaation välillä on 11.7.1992 solmittu valtiosopimus yhteistyöstä toisen maailmansodan seurauksena Venäjällä kaatuneiden suomalaisten sotilaiden ja Suomessa kaatuneiden venäläisten (neuvostoliittolaisten) sotilaiden muiston vaalimisesta. Vastuuministeriönä valtiosopimuksen toimeenpanossa on vuodesta 2009 alkaen ollut puolustusministeriö.

Puolustusministeriö on solminut 31.12.2014 valtiosopimuksen käytännön toimia koskevan täytäntöönpanosopimuksen Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys ry:n kanssa, koska valtiosopimuksen Suomen valtiota velvoittavien täytäntöönpanotoimien ei ole katsottu luonteensa puolesta sopivan valtion viranomaisten hoidettavaksi. Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys ry hoitaa valtiosopimuksen mukaista tehtäväkenttää mahdollisimman edullisesti ja tehokkaasti valtiontalouden kannalta.

Yhdistyksen toimintaan ovat vaikuttaneet merkittävästi koronaviruspandemia ja Venäjän sotatoimet Ukrainassa vuosina 2020–2024. Yhdistyksen toimintaa toteutetaan normaalisti

rajoitteet huomioiden, lukuun ottamatta esimerkiksi Venäjälle suuntautuvia etsintämatkoja. Puolustusministeriön valtionavustuksella on merkittävä vaikutus yhdistyksen toiminnan jatkuvuuden turvaamisessa ja valtiosopimuksen käytännön toimien toteuttamisessa.

Sotilaallisen kriisinhallinnan veteraanien kuntoutus ja tukitoimet

Puolustusministeriö on vuosina 2021 (56 000 euroa), 2022 (120 000 euroa), 2023 (200 000 euroa), 2024 (250 000 euroa) ja 2025 (250 000 euroa) myöntänyt valtionavustusta sotilaallisen kriisinhallinnan veteraanien kuntoutukseen ja tukitoimiin Suomen Rauhanturvaajaliitto ry:lle ja vuosina 2024 ja 2025 Vammautuneet Kriisinhallintaveteraanit ry:lle. Tarve kuntoutus- ja vertaistukitapahtumien toteuttamiseen, henkilöstön kouluttamiseen ja toiminnan kehittämiseen jatkuu merkittävänä.

Lähtökohtaisesti tällaisten kuntoutus- ja tukitoimien avustaminen kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan.

Määrärahan käyttö vuodelta 2023 ja arviot käytöstä vuosina 2024-2029 (1 000 euroa)

Järjestö	**2023 TP**	**2024**** **TA**	**2025 TA**	**2026 KEHE**	**2027 KEHE**	**2028 KEHE**	**2029 KEHE**
Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK)	7 282	8 367	*8 367	7 567	7 567	7 567	7 567
Maanpuolustuksen tuki ry	328	528	***528	328	328	328	328
Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys ry	120	150	**140	120	120	120	120
Suomen Rauhanturvaajaliitto ry	200	200	***200	-	-	-	-
Veteraaniperinteen vaalimisen tukeminen	-	500	900	900	900	900	900
Muut valtionavustukset	-	50	***540	-	-	-	-
Yhteensä	**7 930**	**9 795**	**10 675**	**8 915**	**8 915**	**8 915**	**8 915**

* Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 25/2024 vp (11.12.2024). Eduskunta lisää momentille 800 000 euroa Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle julkisten hallintotehtävien hoitamiseen (EK 34/2024 vp, 20.12.2024).

** Vuoden 2025 talousarvion täydentämisen yhteydessä eduskunta päätti määrärahan myöntämisestä momentille 27.10.50 kaatuneiden muiston vaalimistyön menoihin yhteensä 20 000 euroa.

***Vuoden 2025 talousarviossa VaVM 25/2024 vp ja EK 34/2024 vp mukaisesti määrärahan lisäys.

**** Vuoden 2024 talousarviossa VaVM 14/2023 vp ja EK 18/2023 vp määrärahan lisäys yhteensä 1 280 000 euroa.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen tavoitetila[1]

Puolustusministeriö asetti vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämiseksi työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia esitys vapaaehtoisen maanpuolustuksen tavoitetilasta. Työssä huomioitiin muun muassa Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) rooli paikallisjoukkojen kouluttajana, paikallisjoukkojen koulutus- ja muodostamismalli, MPK:n poikkeusolojen tehtävät, kokonaisturvallisuuden koulutusvastuu ja Naton vaikutukset vapaaehtoiseen maanpuolustukseen sekä vapaaehtoiseen maanpuolustukseen liittyvät lainsäädännön kehittämistarpeet.

Selvityksen perusteella valmistaudutaan tarvittaviin lainsäädännöllisiin uudistustarpeisiin vuodesta 2025 alkaen. Selvityksen suositukset koskevat lähivuosien välittömiä kehittämistarpeita. Selvityksen perusteella aloitetaan kehittämistarpeiden ja toimenpiteiden taloudellisten vaikutusten arviointi.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen rahoituksen osalta selvitystyön aikana on arvioitu, että nykyinen rahoitusmalli vaatisi kehittämistä. Työryhmä arvioi, että erityisesti MPK:n rahoitusmalli olisi mielekästä muuttaa sellaiseksi, että toimintaa voitaisiin suunnitella ja kehittää pitkäjänteisesti. Työryhmän arvioin mukaan sitä olisi tarkoituksenmukaista muuttaa niin, että sillä olisi ennustettavuutta useiksi vuosiksi eteenpäin. Keskeinen huomio on, että *nykyinen joka vuosi erikseen tarkasteltu malli ei mielekkäästi mahdollista mm. ylivuotista suunnittelua, useille vuosille jakautuvia kehittämishankkeita tai jatkossa pitkäjänteistä poikkeusolojen suunnittelua*.

Mahdollisesti esitettävän muutoksen etuna olisi, että toiminnan ja menotarpeiden pitkäjänteinen suunnittelu edistäisivät selvästi nykyistä paremmin tavoitteiden suunnittelua ja asetantaa, toiminnan seurantaa, ennakointia sekä poikkeamatilanteisiin varautumista.

Selvitystyö on tällä hetkellä loppuvaiheessaan ja selvitystyöryhmän raportti valmistuu kuluvan helmikuun aikana.

[1] Alaluvun sisältö perustuu kesken olevaan Vapaaehtoisen maanpuolustuksen tavoitetila 2030 – työryhmän työskentelyssä tehtyihin havaintoihin ja arvioihin. Työ on loppuvaiheessaan ja sen arvioidaan valmistuvan helmikuussa 2025. Selvitystyöstä tullaan laatimaan ja julkaisemaan virallinen muistio / raportti.